

Verklaring inzake de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren

Versie 2.0 (31 oktober 2023)

Financiëlemarktdelnemer PGGM Vermogensbeheer B.V.

PGGM Vermogensbeheer B.V. (PGGM Investments, hierna PGGM (LEI: Z7MH1W2L9XB781A36156) heeft de ambitie om te zorgen voor een goed pensioen in een leefbare wereld. Als vermogensbeheerder voor pensioenfondsen ondersteunen we onze klanten bij de uitvoering van hun primaire opdracht: het zorgen voor een goed en bestendig pensioen voor hun deelnemers. Binnen deze kerntaak hebben wij bijzondere aandacht voor verantwoord beleggen vanuit de overtuiging dat dit bijdraagt aan een betere beheersing van risico's.

Deze verklaring inzake de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren heeft betrekking op de referentieperiode van 1 januari tot en met 31 december 2022.

Daarom houdt PGGM bij het nemen van investeringsbeslissingen (zowel bij het selecteren van investeringen als het beheer ervan) rekening met de belangrijkste ongunstige effecten Principle Adverse Impacts/PAI) van investeringen op duurzaamheidsfactoren. We definiëren duurzaamheidsfactoren als milieu-, sociale en werkgelegenheidskwesties, mensenrechten en het bestrijden van corruptie en omkoping.

Aangezien PGGM in veel verschillende beleggingscategorieën belegt, is er een breed scala aan mogelijke negatieve gevolgen. We houden rekening met de belangrijkste negatieve gevolgen, gebaseerd op de voorkeuren van onze klanten. Bij de selectie van investeringen beginnen we met het uitvoeren van een due diligence-proces naar (potentiële) investeringen, om eventuele negatieve impact van een investering op duurzaamheid te identificeren. Dit doen we op basis van de OESO-normen (opgenomen in het IMVB-convenant) en de UN Global Compact Principles. Wanneer we constateren dat een investering negatieve duurzaamheidseffecten heeft, kunnen we verschillende maatregelen nemen. We kunnen overgaan tot uitsluiting, of we kunnen actief aandeelhouderschap gebruiken om te proberen de situatie te veranderen. Met andere woorden: op basis van onze bevindingen besluiten we of we willen investeren in een bepaalde onderneming, en zo ja, hoe we een positie innemen als (actieve) aandeelhouder. Een aantal activiteiten wordt op basis van het beleid van onze klanten uitgesloten. Deze uitsluitingen kunnen dus per klant verschillen.

Naast het uitsluitingenbeleid en de initiële due diligence gebruikt PGGM haar invloed als aandeelhouder om -namens haar klanten- de ontwikkelingen van de bedrijven in de portefeuille voortdurend te monitoren en waar nodig verbeteringen aan te brengen op het gebied van duurzaamheidsprestaties. Dit doen wij door het gesprek (dialog) aan te gaan, door vooraf gedefinieerde verbeteringen op het gebied van ESG door te voeren (engagement), door gebruik te maken van ons stemrecht en in uiterste gevallen door te procederen. Een beschrijving van de instrumenten en verder toelichting is opgenomen in dit statement.

Op de volgende door de wetgeving gedefiniëerde indicatoren wordt gestuurd:

- Broeikasgasemissies: de emissies van broeikasgassen die aan PFZW zijn toegerekend, gebaseerd op de belangen in de bedrijven waarin het investeert.
- Koolstofvoetafdruk: de broeikasgasemissies die aan PFZW zijn toegerekend, uitgedrukt per miljoen Euro belegd vermogen.
- Broeikasgasintensiteit: de gewogen gemiddelde broeikasgasemissies van de bedrijven waar PFZW in investeert, uitgedrukt per miljoen Euro bedrijfsomzet
- Blootstelling aan ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen:
- Activiteiten met negatieve gevolgen voor biodiversiteitsgevoelige gebieden
- Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)
- Ontbreken van procedures en compliance-mechanismen voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen
- Genderdiversiteit raad van bestuur
- Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoneelsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens)
- Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten
- Blootstelling aan fossiele brandstoffen via vastgoedactiva
- Blootstelling aan energie-inefficiënte vastgoedactiva

Daarnaast zijn de volgende aanvullende indicatoren geselecteerd door PFZW om over te rapporteren:

- Beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor broeikasgasemissie-reductie
- Aantal geconstateerde gevallen van ernstige mensenrechtenproblemen en -schendingen
- Aandeel obligaties die niet zijn uitgegeven op grond van Uniewetgeving inzake ecologisch duurzame obligaties
- Intensiteit energieverbruik

We sturen voorts nog niet op de volgende indicatoren:

- Aandeel verbruik en opwekking niet-hernieuwbare energie
- Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten
- Emissies in water
- Aandeel gevaarlijk afval en radioactief afval
- Niet-gecorrigeerde loonkloof tussen mannen en vrouwen
- Voor overheden en supranationale instellingen sturen we niet op Broeikasgasintensiteit en is het voorts nog niet mogelijk om het aandeel green bonds in lijn met de EU Green Bond Standard te rapporteren omdat deze nog niet beschikbaar is.
- Voor overheden en supranationale instellingen sturen we niet op de gemiddelde score voor inkomensongelijkheid

Hieronder vindt u een overzicht van deze belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren waar PGGM namens haar klanten rekening mee houdt. We geven aan wat de effecten van het afgelopen jaar zijn geweest, geven hier een toelichting bij en gaan in op de genomen maatregelen en geplande maatregelen voor de volgende referentieperiode.

English Summary

PGGM Vermogensbeheer B.V. (PGGM Investments, hereafter PGGM) (LEI: Z7MH1W2L9XB781A36156) has the ambition to ensure a good pension in a liveable world. As an asset manager for pension funds, we support our clients in carrying out their primary mission: ensuring good and sustainable pensions for their participants. Within this core task, we pay particular attention to responsible investment based on the conviction that this contributes to better risk management.

Therefore, when making investment decisions (both in selecting investments and managing them), PGGM takes into account the main adverse effects (Principle Adverse Impacts/PAI) of investments on sustainability factors. We define sustainability factors as environmental, social and employment issues, human rights and fighting corruption and bribery.

Since PGGM invests in many different asset classes, there is a wide range of potential negative impacts. We consider the most significant negative impacts based on our clients' preferences. When selecting investments, we begin by conducting a due diligence process on (potential) investments to identify any negative impact an investment may have on sustainability. We do this based on the OECD standards (included in the IMVB Covenant) and the UN Global Compact Principles. If we find that an investment has a negative sustainability impact, we can take various measures. We can proceed with exclusion, or we can use active share ownership to try to change the situation. In other words, based on our findings, we decide whether we want to invest in a particular company, and if so, how we take a position as an (active) shareholder. A number of activities are excluded based on our clients' policies. These exclusions may therefore differ from one client to another.

In addition to the exclusions policy and initial due diligence, PGGM uses its influence as a shareholder to -on behalf of its customers- continuously monitor the developments of the companies in the portfolio and, where necessary, make improvements in terms of sustainability performance. We do this by entering into discussions (dialogue), by implementing predefined improvements in the field of ESG (engagement), by using our voting right and, in extreme cases, by taking legal action. A description of the instruments and further explanation is included in this statement.

The following indicators defined by legislation are monitored:

- Greenhouse gas emissions: greenhouse gas emissions attributed to PFZW, based on interests in the companies in which it invests.
- Carbon footprint: the greenhouse gas emissions attributed to PFZW, expressed per million Euros of assets invested.
- Greenhouse gas intensity: the weighted average greenhouse gas emissions of the companies in which PFZW invests, expressed per million Euro of company revenue
- Exposure to companies active in the fossil fuel sector:
- Activities with negative impacts on biodiversity-sensitive areas
- Violations of the principles of the UN Global Compact or the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) Guidelines for Multinational Enterprises
- Lack of procedures and compliance mechanisms for monitoring compliance with the principles of the UN Global Compact and the OECD Guidelines for Multinational Enterprises
- Gender diversity board of directors
- Exposure to controversial weapons (anti-personnel mines, cluster munitions, chemical weapons and biological weapons)
- Countries invested in with social rights violations

- Exposure to fossil fuels through real estate assets
- Exposure to energy-inefficient real estate assets

In addition, the following additional indicators were selected by PFZW to report on:

- Investments in companies without greenhouse gas emission reduction initiatives.
- Number of observed cases of serious human rights problems and violations
- Proportion of bonds not issued under Union legislation on environmentally sustainable bonds
- Intensity of energy consumption

We do not, for the time being, manage the following indicators:

- Share of consumption and generation of non-renewable energy.
- Intensity of energy consumption by sector with high climate impact
- Emissions to water
- Share of hazardous waste and radioactive waste
- Unadjusted gender pay gap
- For governments and supranational institutions, we do not track Greenhouse Gas Intensity and it is not yet possible to report the share of green bonds in line with the EU Green Bond Standard because it is not yet available.
- For governments and supranational institutions, we do not steer on the average score for income inequality

Below is an overview of these main adverse effects on sustainability factors that PGGM considers into account. We indicate what the effects have been in the past year, provide an explanation of them, and discuss the measures taken and planned for the next reference period.

Indicatoren voor ondernemingen waarin is belegd

Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid	Parameter	Effecten 2022	Effecten 2021	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode maatregelen en vastgestelde streefdoelen
---	-----------	---------------	---------------	-------------	--

KLIMAAT- EN ANDERE MILIEU-INDICATOREN

Broeikasgasemissies

1. BKG-emissies	Scope 1 BKG-emissies	5.295.214 tCO ₂ e	Nvt	<p>De Scope 1 BKG-emissies zijn 5.295.214 ton CO₂e over het rapportagejaar 2022.</p> <p>Voor 86,0% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkers of is data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. Voor ontbrekende ESG data maken we eigen schattingen. Voor 14,0% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data voor de Scope 1 BKG-emissies gebaseerd op eigen schattingen.</p>	<p>Strategie PGGM implementeert de klimaatdoelstellingen van haar klanten. Daarbij richten we ons niet op totale broeikasgasemissies (BKG-emissies), maar op koolstofvoetafdruk (indicator #2) en BKG-intensiteit (indicator #3) die sterke samenhang vertonen met deze indicator. PGGM levert haar klanten jaarlijks informatie over de gefinancierde scope 1 en 2 BKG-emissies in de relevante beleggingscategorieën.</p> <p>Acties 2023 Vanaf 2023 wordt de rapportage van BKG-emissies uitgebreid naar scope 3 BKG-emissies voor beleggingscategorieën waar de datakwaliteit- en beschikbaarheid dat toelaat.</p> <p>Vanaf 2024 beleggen we alleen nog in olie- en gasbedrijven met doelstellingen en een strategie in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs (zie de additionele geselecteerde indicator) met als doel de absolute BKG-emissies van de portefeuille verder te verlagen.</p>
	Scope 2 BKG-emissies	1.116.338 tCO ₂ e	Nvt	<p>De Scope 2 BKG-emissies zijn 1.116.338 ton CO₂e over het rapportagejaar 2022.</p> <p>Voor 86,0% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkers of is data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. Voor ontbrekende ESG data maken we eigen schattingen. Voor 14,0% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data voor de Scope 2 BKG-emissies gebaseerd op eigen schattingen.</p>	

	Scope 3 BKG-emissies	46.091.328 tCO ₂ e	Nvt	<p>Scope 3: De Scope 3 BKG-emissies zijn 46.091.328 ton CO₂e over het rapportagejaar 2022.</p> <p>Voor 86,0% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkers of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. Voor ontbrekende ESG data maken we eigen schattingen. Voor 14,0% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data voor de Scope 3 BKG-emissies gebaseerd op eigen schattingen.</p>	
	Totale BKG-emissies	52.502.880 tCO ₂ e	N/A	<p>Totale BKG emissies: De totale BKG-emissies zijn 52.502.880 ton CO₂e over het rapportagejaar 2022.</p> <p>Voor 86,0% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkers of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. Voor ontbrekende ESG data maken we eigen schattingen. Voor 14,0% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data voor de totale BKG-emissies gebaseerd op eigen schattingen.</p>	

2. Koolstofvoetafdruk	Koolstofvoetafdruk	643,8 tCO ₂ e/€M belegd vermogen	N/A	<p>De koolstofvoetafdruk is 643,8 ton CO₂ per miljoen euro belegd vermogen over het rapportagejaar 2022.</p> <p>Voor 86,0% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekking of middels data verkregen vanuit ondernemingen waarin belegd is. Bij ontbrekende ESG data maken we eigen schattingen. Voor 14,0% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data voor de koolstofvoetafdruk gebaseerd op eigen schattingen.</p>	<p>Strategie</p> <p>We richten ons er op om de relatieve koolstofvoetafdruk voor de beleggings-categorieën beursgenoteerde aandelen, bedrijfsobligaties en vastgoed met 50% te verlagen tussen 2019 en 2030. Om dit te bereiken sturen we bij de beleggingen in beursgenoteerde aandelen en bedrijfsobligaties op 'weighted average carbon intensity' (WACI). Zie voor verdere uitleg indicator #3.</p> <p>Acties 2023</p> <p>In 2023 gaan we sturen op een absolute CO₂ reductie van 50% ten opzichte van 2019 voor aandelen, liquide krediet en de gehele vastgoed portefeuille.</p>
3. BKG-intensiteit ondernemingen waarin is belegd	BKG-intensiteit ondernemingen waarin is belegd	1.841,9 tCO ₂ e/€M omzet	Nvt	<p>De BKG-intensiteit van ondernemingen waarin is belegd is 1.841,9 ton CO₂e per miljoen euro omzet over het rapportagejaar 2022.</p> <p>Voor 87,9% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekking of middels data verkregen vanuit ondernemingen waarin belegd is. Bij ontbrekende ESG data maken we eigen schattingen. Voor 12,1% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data voor de BKG-intensiteit gebaseerd op eigen schattingen.</p>	<p>Strategie</p> <p>PGGM zet verschillende instrumenten in om de CO₂-uitstoot van de portefeuille te verlagen, waaronder desinvesteringen en uitsluitingen. De inzet van de instrumenten hangt af van de strategie van de klant.</p> <p>In 2022 gebruikt PGGM de 'weighted average carbon intensity' (WACI) als belangrijkste indicator voor de beleggingscategorieën beursgenoteerde aandelen en bedrijfsobligaties. We sturen op een verlaging van de WACI met 50% tussen 2019 en 2030. Specifiek voor beursgenoteerde aandelen willen we een reductie van 30% tussen 2020 en 2025. Bij alternatieve aandelen maken we gebruik van een CO₂-intensiteit bovengrens die elk jaar verlaagd wordt.</p> <p>Acties 2023</p> <p>Binnen de aandelen portefeuille stuurt PGGM vanaf 2023 voor de portefeuille van PFZW ook op verlaging van de scope 3 uitstoot van de olie- en gasector en de auto industrie. De aanpak voor alternatieve aandelen blijft in 2023 ongewijzigd. Het plafond voor deze beleggingscategorieën volgt hetzelfde pad als de aandelen klassiek- portefeuille.</p> <p>Voor bedrijfsobligaties wordt de WACI in 2023 verder verlaagd: we streven naar een reductie van 20% medio 2023. Vervolgens een extra reductie van 5% medio 2024 en een 3-7% reductie in de jaren erna tot en met 2027.</p>

4. Blootstelling aan ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	Aandeel beleggingen in ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	15,1%	Nvt	<p>De blootstelling aan ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen is 15,1% over het rapportagejaar 2022.</p> <p>Voor 91,4% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkers of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.</p>	<p>Strategie PGGM wil dat portefeuilleondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen een strategie en doelstelling hebben voor het beperken van de opwarming van de aarde tot maximaal 1.5°C in 2050 in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs.</p> <p>Uitsluitingen Bedrijven in de fossiele sector die geen emissiereductiedoelstelling hebben worden verkocht. In 2022 verkocht PGGM in opdracht van PFZW 114 olie- en gasbedrijven. Eind 2022 en begin 2023 werden nog eens 78 olie- en gasbedrijven verkocht omdat ze weliswaar een emissiereductiedoelstelling hadden maar zich niet committeerden aan het Akkoord van Parijs of een net-zero doelstelling hadden.</p> <p>Afhankelijk van het beleid van onze klanten, worden beleggingen in steenkolen- en teerzandondernemingen uitgesloten vanwege de relatief grote bijdrage aan de wereldwijde CO2-uitstoot terwijl schonere alternatieven beschikbaar zijn.</p> <p>Engagement PGGM is actief aandeelhouder van olie- en gasbedrijven en voert namens haar klanten engagement gericht op alignment van de bedrijfsdoelen met de doelen in het Akkoord van Parijs.</p> <p>Stemmen Bij bedrijven waarvan de emissiedoelstellingen nog niet in lijn zijn met het Akkoord van Parijs stemt PGGM voor aandeelhoudersvoorstellen en say-on-climate resoluties die vragen om emissiereductie-doelstellingen volgens het 1.5°C-pad.</p> <p>Acties 2023 In 2023 blijft het beleid rondom stemmen en engagement ongewijzigd. Vanaf 2024 heeft PGGM alleen nog fossiele bedrijven in de portefeuille die doelstellingen en een strategie hebben in lijn met het Akkoord van Parijs. Dit betekent dat de olie- en gasbedrijven die hier niet aan voldoen zullen zijn verkocht</p>
---	--	-------	-----	--	---

5. Aandeel verbruik en opwekking niet-hernieuwbare energie	Aandeel verbruik van niet-hernieuwbare energie en opwekking van niet-hernieuwbare energie van ondernemingen waarin is belegd, uit niet-hernieuwbare energiebronnen, ten opzichte van hernieuwbare energiebronnen, uitgedrukt als percentage van de totale energiebronnen	58,7%	Nvt	<p>Het aandeel verbruik en opwekking van niet-herbruikbare energie, uitgedrukt als percentage van de totale energiebronnen, is 58,7% over het rapportagejaar 2022.</p> <p>Voor 79,4% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkers of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.</p>	PGGM stuurt niet op deze indicator. Voor 2023 voorzien we geen specifieke acties op deze indicator.
---	--	-------	-----	--	---

6. Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten

Energieverbruik in GWh per miljoen EUR aan inkomsten van ondernemingen waarin is belegd, per sector met grote klimaateffecten	Sector A: 6,7 GWh/€M	Nvt	Het energieverbruik van ondernemingen waarin is belegd, per sector met grote klimaateffecten, is voor de sectoren A t/m I respectievelijk 6,7, 1,8, 1.0, 8.4, 0.7, 0.2, 0.1, 0.6 en 0,5 GWh/€M omzet over het rapportagejaar 2022. Het betreft de sectoren zoals opgenomen in secties A tot en met H en Sectie L van annex I bij Verordening (EC) No 1893/2006.	PGGM stuurt niet op deze indicator. Voor 2023 voorzien we geen specifieke acties op deze indicator.
	Sector B: 1,8 GWh/€M			
	Sector C: 1,0 GWh/€M			
	Sector D: 8,4 GWh/€M		Voor sectoren A t/m I is respectievelijk 98.0%, 94.7%, 91.3%, 96.7%, 98.6%, 69.7%, 76.4%, 96.7% en 92.7% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekters of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.	
	Sector E: 0,7 GWh/€M			
	Sector F: 0,2 GWh/€M			
	Sector G: 0,1 GWh/€M			
	Sector H: 0,6 GWh/€M			
	Sector I: 0,5 GWh/€M			

Biodiversiteit

7. Activiteiten met negatieve gevolgen voor biodiversiteits-gevoelige gebieden

Aandeel beleggingen in ondernemingen met vestigingen/activiteiten in of bij biodiversiteits-gevoelige gebieden wanneer de activiteiten van die ondernemingen negatieve gevolgen voor die gebieden hebben

0,5%

Nvt

Het aandeel beleggingen in ondernemingen met vestigingen/activiteiten in of bij biodiversiteits-gevoelige gebieden wanneer de activiteiten van die ondernemingen negatieve gevolgen voor die gebieden hebben, is 0,5% over het rapportagejaar 2022.

Voor 87,5% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkingen of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.

Uitsluitingen

Sinds augustus 2022 sluit PGGM voor de portefeuille van PFZW ondernemingen uit die betrokken zijn bij olie- en gasboring in het Noordpoolgebied wanneer zij meer dan 1% van hun omzet uit deze activiteit halen.

Acties 2023

In 2023 ontwikkelt PGGM samen met PFZW verdergaand beleid rondom biodiversiteit, zie toelichting op pagina 34.

Watergehalte

8. Emissies in water

Door de ondernemingen waarin is belegd veroorzaakte emissies in water (in ton) per miljoen EUR aan beleggingen, uitgedrukt als gewogen gemiddelde

79,4 ton/€M belegd vermogen

Nvt

De hoeveelheid veroorzaakte emissies in water is 79,4 ton per miljoen euro belegd vermogen over het rapportagejaar 2022.

Voor 91,9% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkingen of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.

PGGM stuurt niet op deze indicator. Voor 2023 voorzien we geen acties rondom deze indicator.

Afval

9. Aandeel gevaarlijk afval en radioactief afval

Door de ondernemingen waarin is belegd, geproduceerd gevaarlijk afval en radioactief afval (in ton) per miljoen EUR aan beleggingen, uitgedrukt als gewogen gemiddelde

4,2 ton/€M belegd vermogen

Nvt

De hoeveelheid geproduceerd gevaarlijk en radioactief afval is 4,2 ton per miljoen euro belegd vermogen over het rapportagejaar 2022.

Voor 58,6% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkingen of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.

PGGM stuurt niet op deze indicator. Voor 2023 voorzien we geen specifieke acties rondom deze indicator

INDICATOREN VOOR SOCIALE THEMA'S EN ARBEIDSONMSTANDIGHEDEN, EERBIEDING VAN DE MENSENRECHTEN, EN BESTRIJDING VAN CORRUPTIE EN OMKOPING

Sociale thema's en arbeidsomstandigheden

10. Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)

Aandeel beleggingen in ondernemingen die betrokken zijn geweest bij schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen

0,3%

Nvt

Het aandeel beleggingen in ondernemingen die betrokken zijn geweest bij schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen is 0,3% over het rapportagejaar 2022.

Voor 80,8% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekking of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.

Strategie

PGGM heeft zich gecommitteerd aan het IMVB-convenant van de Nederlandse pensioensector en daarmee aan de VN Global Compact en de OESO richtlijnen voor multinationale ondernemingen.

Uitsluitingen

Kleine en middelgrote bedrijven die betrokken zijn bij ernstige en grote bedrijven die betrokken zijn bij zeer ernstige schendingen van deze standaarden, worden uitgesloten. In 2022 sloten we 65 bedrijven uit op basis van deze screening.

Engagement

PGGM voert namens haar klanten engagement met mogelijke schenders van de OESO normen op basis van onze eigen screeningsmethodiek. De focus ligt hierbij op grotere bedrijven, kleinere bedrijven die niet voldoen aan onze screeningsvoorwaarden sluiten we uit.

Engagement richt zich op drie thema's:

1. Erkenning van incidenten en geleden schade;
2. Herstel en verhaal van schade;
3. Het instellen van beleid en procedures om toekomstige incidenten te voorkomen.

In 2022 voerden we met 61 bedrijven engagement gericht op het instellen van beleid en procedures.

Acties 2023

De strategie voor deze indicator blijft in 2023 ongewijzigd.

<p>11. Ontbreken van procedures en compliancemechanismen voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen</p>	<p>Aandeel beleggingen in ondernemingen zonder een beleid voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen of zonder regelingen voor de af-handeling van klachten waarmee schendingen van die VN-beginselen of OESO-richtsnoeren kunnen worden aangepakt</p>	<p>39,9%</p>	<p>Nvt</p>	<p>Het aandeel beleggingen in ondernemingen zonder een beleid voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen is 39,9% over het rapportagejaar 2022.</p> <p>Voor 92,4% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkingen of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.</p>	<p>Strategie PFZW voert een screening van de portefeuille uit op basis van PAI #10. We screenen niet op onderliggende procedures van bedrijven. We gaan er in principe van uit dat bedrijven waarin we beleggen zich gedragen in lijn met internationale normen. Indien zich incidenten voordoen dan sluiten we uit of voeren we engagement (zie PAI #10).</p> <p>Acties 2023 Het beleid blijft in 2023 ongewijzigd. De screeningsmethodiek zal in 2023 geëvalueerd worden.</p>
<p>12. Niet-gecorrigeerde loonkloof tussen mannen en vrouwen</p>	<p>Gemiddelde niet-gecorrigeerde loonkloof tussen mannen en vrouwen bij ondernemingen waarin is belegd</p>	<p>5,5%</p>	<p>Nvt</p>	<p>De gemiddelde niet-gecorrigeerde loonkloof tussen mannen en vrouwen bij ondernemingen waarin is belegd is 5,5% over het rapportagejaar 2022.</p> <p>Voor 59,9% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkingen of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.</p>	<p>PGGM stuurt niet op deze indicator. Voor 2023 zijn geen specifieke acties voorzien rondom deze indicator.</p>

13. Genderdiversiteit raad van bestuur	<p>Gemiddelde verhouding tussen aantal vrouwelijke en mannelijke leden in de raad van bestuur van ondernemingen waarin is belegd, uitgedrukt als percentage van alle leden in de raad van bestuur</p>	<p>23,5%</p>	<p>Nvt</p>	<p>Het gemiddelde percentage vrouwelijke bestuursleden van ondernemingen waarin is belegd is 23,5% over het rapportagejaar 2022.</p> <p>Voor 87,1% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekters of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.</p>	<p>Stemmen PFZW vindt de diversiteit van het bestuur van ondernemingen belangrijk. In de stemrichtlijnen voor PGGM is expliciet opgenomen dat een bestuur uit minstens 30% vrouwen moet bestaan. We stemmen tegen de voorzitter van de Nominatie Commissie als alle bestuursleden van hetzelfde geslacht zijn.</p> <p>Acties 2023 In 2023 wordt gestemd ten aanzien van genderdiversiteit in overeenstemming met de stemrichtlijnen van PGGM.</p>
14. Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoneelsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapen)	<p>Aandeel beleggingen in ondernemingen die zijn betrokken bij de productie of verkoop van controversiële wapens</p>	<p>0,0%</p>	<p>Nvt</p>	<p>Het aandeel beleggingen in ondernemingen die zijn betrokken bij de productie of verkoop van controversiële wapens is 0,0% over het rapportagejaar 2022.</p> <p>Voor 91,1%% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekters of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.</p>	<p>Uitsluitingen PGGM sluit ondernemingen uit, wanneer zij betrokken zijn bij de productie van en/of handel in controversiële wapens.</p> <p>Dit zijn wapens die op grote schaal leed toebrengen en gericht zijn op burgers, dan wel vooral slachtoffers aan burgerzijde maken. Het gaat hierbij om 6 typen wapens: nucleaire wapens, chemische wapens, biologische wapens, antipersoonsmijnen, clusterbommen en munitie met verarmd uranium. Wij beleggen niet in controversiële wapens. Per 2022 hebben we 29 ondernemingen uitgesloten op basis van dit criterium.</p> <p>Acties 2023 In 2023 wordt het uitsluitingenbeleid inzake controversiële wapens doorlopend toegepast.</p>

Indicatoren voor beleggingen in overheden en supranationale instellingen

Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid	Parameter	Effecten 2022	Effecten 2021	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode maatregelen en vastgestelde streefdoelen
Ecologisch					
15. BKG-intensiteit	BKG-intensiteit landen waarin is belegd	292,3 tCO ₂ e/€M omzet	Nvt	<p>De BKG-intensiteit van landen waarin is belegd is 292,3 ton CO₂e per miljoen euro omzet over het rapportagejaar 2022.</p> <p>Voor 64,5% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkingen of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.</p>	PGGM stuurt niet op deze indicator voor landen en overheidsinstellingen. Voor 2023 zijn geen acties rondom deze indicator voorzien.
Sociaal					
16. Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten	Aantal landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten (absoluut aantal en relatief aantal gedeeld door alle landen waarin is belegd), als bedoeld in internationale verdragen en overeenkomsten, beginselen van de Verenigde Naties en, in voorkomend geval, nationaal recht	0 en 0,0%	Nvt	<p>Het aantal landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten, als bedoeld in internationale verdragen en overeenkomsten, beginselen van de Verenigde Naties en, in voorkomend geval, nationaal recht is 0 over het rapportagejaar 2022.</p> <p>Voor 100% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkingen of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.</p>	<p>Uitsluitingen PGGM belegt niet in staatsobligaties van landen die wettelijk uitgesloten zijn als gevolg van sancties van de Verenigde Naties en de Europese Unie. In 2022 sloten we 14 landen uit op basis van dit criterium.</p> <p>Acties 2023 Per 1 mei 2023 voert PGGM een strikter landenbeleid in op basis van individuele vrijheden onder autoritaire regimes. PGGM belegt niet meer in de staatsobligaties van de landen die niet voldoen aan de criteria zoals opgesteld door PFZW. Dit geldt ook voor bedrijven waar de overheden van deze landen meer dan 10% van het eigendom in handen hebben.</p>

Indicatoren voor beleggingen in vastgoed

Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid	Parameter	Effecten 2022	Effecten 2021	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode maatregelen en vastgestelde streefdoelen
Sociaal					
17. Blootstelling aan fossiele brandstoffen via vastgoedactiva	Aandeel beleggingen in vastgoedactiva die een rol spelen bij het winnen, opslaan, vervoeren of produceren van fossiele brandstoffen	0,0%	Nvt	<p>Het aandeel beleggingen in vastgoedactiva die een rol spelen bij het winnen, opslaan, vervoeren of produceren van fossiele brandstoffen is 0,0% over het rapportagejaar 2022.</p> <p>Voor 100% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkingen of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.</p>	<p>Rapportage De functie van het vastgoed waarin we beleggen (commercieel en residentieel) is niet gerelateerd aan het opslaan, winnen, vervoeren of beperken van fossiele brandstoffen.</p> <p>Acties 2023 De ambitie van de portefeuille is om dit voor 2023 verder te onderbouwen naarmate méér gegevens van hogere datakwaliteit beschikbaar komen.</p>
Energie-efficiëntie					
18. Blootstelling aan energie- inefficiënte vastgoedactiva	Aandeel beleggingen in energie- inefficiënte vastgoedactiva	40,1%	Nvt	<p>Het aandeel beleggingen in energie-inefficiënte vastgoedactiva is 40,1% over het rapportagejaar 2022.</p> <p>Voor 66,6% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkingen of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.</p>	<p>Strategie PGGM stuurt niet op deze indicator. Gelet op de wereldwijde blootstelling sturen we op het vergroten van het aantal vastgoedvermogensbeheerders met een wetenschappelijk onderbouwde CO₂-doelstelling. Onze doelstelling richt zich op het verminderen van het energieverbruik, en daarmee de CO₂-uitstoot van ons vastgoed. Als belangrijk onderdeel van deze strategie om groene gebouwen te creëren richten we ons op het verduurzamen van nog niet energie-efficiënte gebouwen. We sturen hiervoor op het daadwerkelijke verbruik en niet het berekende verbruik.</p> <p>Acties 2023 Het beleid blijft in 2023 ongewijzigd.</p>

Andere indicatoren voor de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren

Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid	Parameter	Effecten 2022	Effecten 2021	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode maatregelen en vastgestelde streefdoelen
Indicatoren voor beleggingen in vastgoed					
Emissies					
19. Additionele PAI 4: Beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor koolstofemissiereductie	Aandeel beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor koolstof- emissiereductie die aansluiting bij de Overeenkomst van Parijs beogen	27,5%	Nvt	<p>Het aandeel beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor koolstofemissiereductie die aansluiting bij de Overeenkomst van Parijs beogen is 27,5% over het rapportagejaar 2022.</p> <p>Voor 92,2% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkingen of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.</p>	<p>Strategie Voor beursgenoteerd vastgoed, privaat vastgoed, en infrastructuurbeleggingen heeft PGGM doelstellingen dat alle beleggingen in 2030 een geloofwaardige strategie moeten hebben in lijn met het Akkoord van Parijs. Voor private equity beleggingen is de doelstelling dat 100% van de beleggingen een Paris Aligned-reductiedoelstelling heeft afgegeven in 2040.</p> <p>Engagement We voeren actief engagement met de bedrijven in deze portefeuilles om ze aan te zetten tot het formuleren van een strategie in lijn met het Akkoord van Parijs. In 2030 wil PGGM alleen nog aandeelhouder zijn in bedrijven met een geloofwaardige strategie.</p> <p>Acties 2023 Jaarlijks wordt gemeten welk deel van de vermogensbeheerders in bovengenoemde beleggingscategorieën zich heeft gecommitteerd aan een CO2-doelstelling en wordt de dialoog aangegaan met vermogensbeheerders ten aanzien van dit onderwerp.</p>

Energieverbruik

20. Additionele PAI 19: Intensiteit energieverbruik

Energieverbruik in GWh van vastgoed-activa in eigendom, per m²

0,0 GWh/m²

Nvt

Het energieverbruik van vastgoed-activa in eigendom is 0,0 GWh per m² over het rapportagejaar 2022.

Voor 74,4% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekking of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.

Strategie

PGGM wil uiterlijk in 2030 dat alle vastgoedbeleggingen doelstellingen hebben in lijn met het akkoord van Parijs. Bedrijven moeten in lijn met de CRREM of het Science Based Targets initiative (SBTi) methodologie een *energy intensity pathway* en een *carbon intensity pathway* opstellen waarin uiteen gezet wordt welk energie verbruik en broeikasgasuitstoot in lijn zijn met het akkoord van Parijs.

Engagement

PFZW voert engagement met de vastgoedbedrijven in de portefeuille over de Carbon Risk Real Estate Monitor (CRREM) energie-intensiteitspaden om ervoor te zorgen dat zij de energie-vraag in hun vastgoed reduceren voor zover dit financieel haalbaar is.

Indicatoren voor beleggingen in overige categorieën

Mensenrechten

21. Additionele PAI 14: Aantal geconstateerde gevallen van ernstige mensenrechten-problemen en -schendingen

Aantal ernstige mensenrechtenproblemen en -schendingen die verband houden met de ondernemingen waarin is belegd, op basis van een gewogen gemiddelde

0

Nvt

Het ernstige mensenrechten-problemen en -schendingen die verband houden met de ondernemingen waarin is belegd, op basis van een gewogen gemiddelde, is 0 over het rapportagejaar 2022. De volgende beleggingscategorieën zijn hierbij in scope: beursgenoteerde aandelen en bedrijfsobligaties.

Voor 88,5% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekking of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.

Strategie

PGGM heeft zich gecommitteerd aan het Nederlandse IMVB-convenant. In dit kader screent PGGM de gehele portefeuille op basis van de UN Global Compact en de OESO richtlijnen voor multinationale ondernemingen. De screening identificeert ernstige overtreders van de OESO-richtlijnen op basis van incidenten in de bedrijfsvoering en toeleveringsketens. Hieronder vallen ook de UNGP's, gericht op mensenrechten.

Engagement

PGGM zet actief aandeelhouderschap in om bedrijven te stimuleren tot het opstellen van passende procedures en compliance mechanismen – ook op het gebied van mensenrechten. Wanneer engagement niet slaagt volgt een escalatieprocedure die uiteindelijk tot uitsluiting kan leiden.

In 2022 voerde PGGM namens PFZW actief aandeelhouderschap dat zich specifiek op mensenrechten richtte met 32 ondernemingen.

Acties 2023

De strategie ten aanzien van screening op internationale standaarden en engagement wordt in 2023 doorlopend uitgevoerd.

Indicator voor beleggingen in overheden en supranationale instellingen

Groene effecten

22. Additonele PAI 17: Aandeel obligaties die niet zijn uitgegeven op grond van Uniewetgeving inzake ecologisch duurzame obligaties	Aandeel obligaties die niet zijn uitgegeven op grond van Uniewetgeving inzake ecologisch duurzame obligaties	Nvt	Nvt	Nvt	Dit is nog niet van toepassing omdat er nog geen green bond standard is.
--	--	-----	-----	-----	--

Sociaal

23. Additionele indicator 18: Gemiddelde score inkomensongelijkheid	De inkomensverdeling en de economische ongelijkheid onder de deelnemers in een bepaalde economie, met inbegrip van een kwantitatieve indicator die nader wordt uitgelegd in de kolom "toelichting"	33,0	Nvt	<p>De gemiddelde gini-coëfficiënt van overheden en supranationale instellingen waarin is belegd is 33,0 over het rapportagejaar 2022.</p> <p>Voor 71,0% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkers. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.</p>	PGGM stuurt niet op deze indicator. Voor 2023 voorzien we geen specifieke acties op deze indicator.
--	--	------	-----	--	---

Beschrijving van het beleid voor de identificatie en prioritering van de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren (artikel 7)

Algemeen

PGGM wil bijdragen aan een leefbare, duurzamere wereld. Een goed pensioen is immers meer waard in een leefbare wereld. Daarom houdt PGGM bij het nemen van investeringsbeslissingen (zowel bij het selecteren van investeringen als het beheer ervan) rekening met de belangrijkste ongunstige effecten van investeringen op duurzaamheidsfactoren.

We definiëren duurzaamheidsfactoren als milieu-, sociale en werkgelegenheidskwesties, mensenrechten en het bestrijden van corruptie en omkoping. Hoe we dit doen staat hieronder beschreven.

Duurzaamheidsstrategie PGGM

De duurzaamheidsstrategie en de inzet van verschillende instrumenten om negatieve impact van de beleggingsportefeuille te beperken komen voort uit het Duurzaam Beleggingsbeleid van de klanten van PGGM. Hierbij is het beleid van pensioenfondsen PFZW over het algemeen leidend. Het duurzaam beleggingsbeleid van PFZW in 2020 goedgekeurd door het bestuur van PFZW. Het Beleggingsbeleid is aangepast en opnieuw goedgekeurd op 12 oktober 2022.

De uitvoering van het vastgestelde beleid is neergelegd bij PGGM. PGGM het opgestelde duurzaamheidsbeleid vertaald in een uitvoeringskader voor verantwoord beleggen dat door de Directie van PGGM Vermogensbeheer B.V. is vastgesteld in september 2020. De integratie van het duurzaamheidsbeleid is in de organisatie belegd. Dat wil zeggen dat de beleggingsteams – voor zover mogelijk – de verantwoordelijkheid over de ESG-integratie in de betreffende beleggingsportefeuille dragen. De door de beleggingsteams opgestelde beleggingsvoorstellen dienen een ESG-paragraaf te bevatten. De beleggingsteams worden bij de ESG-integratie ondersteund door de afdeling Responsible Investment ('RI'), met specialistische kennis over onder andere de implementatie van ESG, policy papers, (ESG) datasystemen en best practices. Het hoofd van de afdeling RI maakt deel uit van de Investment Committee (IC). Daarnaast is voor de afdeling Risk Management een rol weggelegd bij het beoordelen van de beleggingsvoorstellen van de beleggingsteams. ESG maakt onderdeel uit van deze beoordeling.

Selectie en due diligence

We beginnen met het uitvoeren van een due diligence-proces naar (potentiële) investeringen, om eventuele negatieve impact van een investering op duurzaamheid te identificeren. Dit doen we op basis van de OESO-normen (opgenomen in het IMVB-convenant) en de UN Global Compact Principles. Wij nemen daarbij de volgende factoren in acht:

- De waarschijnlijkheid en ernst van de negatieve impact;
- Het toewijzingspercentage van de onderneming binnen de portefeuille;
- De mate waarin het bedrijf bijdraagt aan de aandachtsgebieden en doelstellingen van de klant voor een duurzame wereld.

Voor de selectie en beoordeling van externe investeerders hanteert de afdeling Extern Beheer de volgende aanpak:

We streven ernaar externe managers te selecteren die de ESG-overtuigingen delen die wij bij PGGM hebben en die aandacht besteden aan ESG-risico's en -kansen in hun investeringsbeslissingen. Wij verwachten van externe managers dat zij onze visie op verantwoord beleggen onderschrijven. Bij de beoordeling van de externe managers kijken we in hoeverre zij duidelijke koplopers/opiniemakers zijn op het gebied van ESG en in hoeverre ESG-integratie een zichtbaar onderdeel is van de organisatie en processen. Ook worden de beleggingsprestaties van de externe investeerders getoetst, zowel op financiële als op maatschappelijke doelstellingen. Naast het rendement in euro's kijken we onder meer naar de ESG-scores van de portefeuille en de duurzaamheidsimpact die deze heeft bereikt. De ESG-prestaties van de externe beheerders worden zowel getoetst aan de ESG-doelstelling van het mandaat als aan de prestaties van andere beheerders die een vergelijkbaar mandaat beheren.

Voor de due diligence van de investeringen die we beheren, gebruiken we gegevens uit verschillende bronnen: niet-gouvernementele organisaties (NGO's), gespecialiseerde gegevensleveranciers, de media en de bedrijven zelf. PGGM doet dan zelf aanvullend onderzoek.

Klimaatrisico's

In 2022 heeft PGGM een eerste verkenning gedaan van klimaatrisico's in de portefeuille. Deze inzichten zijn scenario agnostisch: afhankelijk van het scenario manifesteert het fysiek of transitie risico zich. In 2023 vindt hier een verdere verdieping op plaats. Hierbij zullen verschillende scenario's worden onderzocht, waaronder in ieder geval een Disorderly Transition scenario en Orderly Transition scenario.

Daarnaast heeft PGGM een kwalitatieve analyse gedaan naar de impact van klimaatrisico's op verschillende beleggingscategorieën. Daarbij zijn verschillende kenmerken van de beleggingscategorieën meegewogen zoals de risicograad, liquiditeit en mate van diversificatie. De conclusie van de kwalitatieve analyse was dat de staatsobligatieportefeuille naar verwachting weinig impact van fysieke en transitierisico's zal ondervinden terwijl de gevoeligheid van de gevoeligheid van de categorieën infrastructuur (transitierisico's en fysieke risico's) en insurance (fysieke risico's) relatief hoog is. In 2023, zal PGGM verdere stappen maken met het kwantificeren van klimaatrisico's.

Minimum eisen ten aanzien van mensenrechten, arbeidsomstandigheden en milieu

Om de ernst van de negatieve impact van bedrijven op mens en milieu vast te stellen, hebben we in samenwerking met Sustainalytics een screeningsmethode ontwikkeld. Dit is gebaseerd op de OESO-richtlijnen voor institutionele beleggers. Bedrijven krijgen een score op basis van incidenten binnen hun eigen productielocaties en incidenten in de toeleveringsketen. Voor de private markten portefeuilles maken we gebruik van een screening die gebaseerd is op data van RepRisk.

Bedrijven met een score 'zeer ernstig' horen niet thuis in onze Verantwoorde basis. Deze nemen we dus niet langer op in de aandelenportefeuille (stap 3 van het OESO due diligence proces). Voor bedrijven met een score 'ernstig' maken we onderscheid naar de omvang van de onderneming binnen de aandelenportefeuille. Voor relatief grote ondernemingen kiezen we er voor om via actief aandeelhouderschap het gedrag van deze ondernemingen te verbeteren. We blijven dus belegd in deze bedrijven, tenzij duidelijk is dat ondanks onze engagement-activiteiten geen verbetering te verwachten is. Voor de vele kleine bedrijven met een score 'ernstig' wegen de extra inspanningen van engagement per bedrijf niet op tegen de verwachte meerwaarde. In deze bedrijven willen we dus niet langer beleggen. Door het OESO-screen periodiek uit te voeren monitoren wij de voortgang van dit ESG beleid en kunnen wij sneller handelen om negatieve impact te stoppen, te voorkomen of te mitigeren (stap 4 van het OESO due diligence proces). Elk kwartaal ontvangen wij van onze uitvoeringsorganisatie een rapport met daarin informatie over de voortgang van dit beleid.

Voor de publieke portefeuilles screent Sustainalytics ondernemingen op deze onderwerpen en kijkt daarbij zowel naar incidenten binnen eigen bedrijfsvoering als naar de toeleveringsketen van de onderneming. Vervolgens bepaalt Sustainalytics hoe ernstig een incident is op basis van de volgende drie OESO-criteria:

- Schaal (de zwaarte van negatieve impact);
- Reikwijdte (bijvoorbeeld aantal getroffen individuen of omvang van milieuschade);
- Onomkeerbaarheid (de mogelijkheden om negatieve impact op individuen of het milieu te herstellen t.o.v. de situatie voor de negatieve impact).

Sustainalytics categoriseert incidenten van ondernemingen als volgt:

- Incidenten binnen eigen bedrijfsvoering: schaal 1 t/m 5, waarbij een categorie 5 incident het zwaarste incident is;
- Incidenten binnen de toeleveringsketen: schaal 1 t/m 5, waarbij een categorie 5 incident het zwaarste incident is, maar in de praktijk eigenlijk niet voorkomt.

Een categorie 4 incident is daarom in de praktijk het zwaarste incident. Indien dit zich voordoet, wordt met de klant overlegd welke maatregelen er genomen moeten worden.

Het beperken van negatieve effecten op het klimaat

Ter beperking van de negatieve effecten op het klimaat zetten we in op een klimaatneutrale portefeuille in 2050 in lijn met de ambitie van de Europese Unie en in het verlengde van de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs. Dit betekent dat we voor de portefeuilles die we beheren inzetten op:

- Het verlagen van de BKG-uitstoot van de portefeuille binnen aandelen, bedrijfsobligaties, vastgoed, infrastructuur en private equity
- Het inzichtelijk maken en waar nodig mitigeren van ESG-risico's
- Een portefeuille die voldoet aan de minimum duurzaamheidsnormen van PGGM en haar klanten. Dit is breder gedefinieerd dan klimaat, maar sluit hierop aan, bijvoorbeeld met de doelstelling om niet langer te beleggen in kolen- en teerzandondernemingen.

In deze minimeisen is nog niet altijd rekening gehouden met alle indicatoren. Voor het gebruik van indicatoren kijken we naar de materialiteit van het risico, de voorkeuren van onze klanten en de beschikbaarheid van data.

We gebruiken Trucost als dataprovider voor de aandelen en liquide krediet portefeuille. In essentie bewerkstelligen we binnen beide beleggingscategorieën de BKG-intensiteit (WACI) stapsgewijs te verlagen. Binnen de passief beheerde portefeuille gebeurt dit door de benchmark aan te passen. Binnen de actief beheerde portefeuille krijgen de portefeuille managers een BKG-plafond (maximale WACI).

Afhankelijk van het beleggingsbeleid van onze klanten worden activiteiten met een groot negatief effect op het klimaat uitgesloten.

Databronnen en methodologische beperkingen

Databeschikbaarheid

De databeschikbaarheid verschilt sterk per asset class. Over het algemeen kan gesteld worden dat voor publieke markten méér en kwalitatief betere data beschikbaar is dan voor private markten. Daarnaast is er ook een verschil tussen directe beleggingen en beleggingen die veelal via fondsmanagers plaatsvinden. PGGM belegt het pensioenvermogen wereldwijd, en omdat databeschikbaarheid in Europa beter is dan erbuiten, zorgt dit ervoor dat we zelden komen tot volledige beschikbaarheid van de data binnen een beleggingscategorie. Om invulling te geven aan de "best effort verplichting" hebben we de volgende stappen gevolgd:

1. Van alle beleggingen onder management van PFZW hebben we de volgende categorieën buiten het statement gehouden omdat aan deze categorieën geen negatieve effecten kunnen worden toegerekend:
 - a. Negatieve accounts
 - b. FX contracten (futures, forwards) en cash
 - c. Rentederivaten
2. Voor de resterende beleggingen hebben we de volgende vier opties voor het verkrijgen van informatie genoemd in SFDR RTS artikel 7(2) overwogen:
 - a. Directe informatie van ondernemingen waarin is belegd
 - b. Informatie verkrijgen door aanvullend onderzoek
 - c. Externe informatie door derde dataverstrekking of externe deskundigen
 - d. Redelijke aannamen

De impact van de listed portefeuilles is berekend op basis van optie C, waarbij voor het merendeel van de indicatoren gebruik is gemaakt van externe dataprovider MSCI. Voor de BKG-berekeningen (indicatoren 1 tot en met 3) is gebruik gemaakt van data van Trucost. Voor indicator 10, *Aandeel beleggingen in ondernemingen die betrokken zijn geweest bij schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen*, is gebruik gemaakt van data van Sustainalytics. Voor de aanvullende klimaat-indicator 19, *Intensiteit energieverbruik van vastgoedactiva*, is gebruik gemaakt van data van GRESB.

Voor de private markten portefeuilles is een combinatie gebruikt van optie A en C. Hierbij is gebruik gemaakt van informatie van GRESB en RepRisk als derde dataverstrekker.

3. Bij onderstaande beleggingscategorieën hebben we actief uitvraag gedaan bij de tussenpartijen, veelal externe (fonds)managers, over de benodigde informatie van de ondernemingen waarin belegd is. Veelal is onze uitvraag onbeantwoord gebleven waardoor er geen data voor deze beleggingen kon worden aangeleverd.
 - a. Credit Risk Sharing
 - b. Renteafdekkingsmandaat (voor dit mandaat hebben we data berekend onder de sov tab: mandaat bevat staatsobligaties en rentederivaten)
 - c. Overige zakelijke waarden (afbouw portefeuilles)
 - d. Legacy producten (waaronder hedgefunds)
 - e. Insurance linked investments

Omgang verouderde data

Voor een groot deel van de ESG data is de data over de referentieperiode 2022 nog niet beschikbaar. Om de dekking te verbeteren is daarom gebruik gemaakt van de meest recente data die beschikbaar is voor de beleggingen in ondernemingen, vastgoedactiva en overheden en supranationale instellingen.

Omgang missende data

Alleen voor de beleggingscategorieën beursgenoteerde aandelen en bedrijfsobligaties wordt voor indicatoren 1, 2 en 3 gebruik gemaakt van redelijke aannamen om geheel ontbrekende BKG data aan te vullen aangezien direct gestuurd wordt op de WACI van de gehele portefeuille. Hierbij wordt voor een onderneming waarvan de BKG data ontbreekt gebruik gemaakt van de sectormediaan van de sector waarin de onderneming actief is. Voor de overige beleggingscategorieën wordt voor indicatoren 1, 2 en 3 geen gebruik gemaakt van redelijke aannamen om geheel ontbrekende BKG data aan te vullen.

Voor de overige verplichte en aanvullende indicatoren is voor alle beleggingscategorieën geen gebruik gemaakt van redelijke aannamen om de data van derde dataverstrekkers en directe uitvragen bij ondernemingen verder aan te vullen.

Voor de beleggingscategorie staatsobligaties is voor de aanvullende indicator 17, "aandeel obligaties die niet zijn uitgegeven op grond van Uniewetgeving inzake ecologisch duurzame obligaties", door de wetgever nog geen finale standaard gedefinieerd en kan derhalve geen data worden verzameld. Voor deze en soortgelijke gevallen is voor 2022 geen score van het effect opgenomen.

Doorontwikkelen van modellen

Naast relatief lage datakwaliteit en -beschikbaarheid, zijn er ook beperkingen aan de modellen die wij gebruiken om de informatie in dit PAI-statement te berekenen. De modellen voor het berekenen van BKG-emissies en overige PAI-indicatoren zijn de afgelopen jaren opgezet en zijn nog niet volledig doorontwikkeld. Dat betekent dat er nog significante verbeterpunten zijn op het gebied van bijvoorbeeld: aggregeren van data, validatie van brondata, het testen van uitkomsten en documentatie. Waar mogelijk zullen deze

verbeteringen in 2023 en 2024 doorgevoerd worden.

Berekening kwartaalgemiddelde van effecten

Conform SFDR RTS artikel 6(3) dienen de effecten van de indicatoren berekend te worden op basis van een kwartaalgemiddelde van de effecten op 31 maart, 30 juni, 30 september en 31 december van de referentieperiode.

Voor een gedeelte van de indicatoren dient tevens rekening gehouden te worden met verhouding tussen het gewicht van de belegging door de financiëlemarktdeelnemer in een onderneming waarin wordt belegd ten opzichte van de ondernemingswaarde van de onderneming waarin is belegd. Een groot deel van de ondernemingen waarin wordt belegd rapporteert de ondernemingswaarde echter niet beschikbaar op kwartaalbasis. De ondernemingswaarde wordt daarom, zoals voorgeschreven in SFDR RTS Bijlage I, constant gehouden op de ondernemingswaarde aan het einde van het boekjaar bij het berekenen van het kwartaalgemiddelde. Echter, doordat in de berekening van dit kwartaalgemiddelde wel de waarden van de belegging in de onderneming op kwartaalbasis worden meegenomen, kan dit leiden tot een inaccuraat afspiegeling van het daadwerkelijke aandeel van het gewicht van de belegging in een onderneming ten opzichte van de ondernemingswaarde van de onderneming waarin is belegd indien de ondernemingswaarde gedurende de referentieperiode fluctueert. De impact van deze afwijking op de uiteindelijke indicator is niet accuraat te bepalen doordat de ondernemingswaarden niet beschikbaar zijn op kwartaalbasis.

Er is een alternatieve aanpak overwogen waarbij het gewicht van de belegging in een onderneming niet uitgedrukt wordt in de waarde van de belegging maar in het aantal eenheden (bijvoorbeeld het aantal aandelen of obligaties) van de belegging en hierover een gemiddelde te nemen en dit te vermenigvuldigen met de waarde per eenheid aan het einde van het boekjaar. Theoretisch gezien zou dit tot een accuratere afspiegeling moeten leiden het gewicht van de belegging in een onderneming ten opzichte van de ondernemingswaarde van de onderneming waarin is belegd. Echter zijn de eenheden van beleggingen voor een deel van de beleggingscategorieën niet beschikbaar of niet concreet en eenduidig te definiëren waardoor er geen gestandaardiseerde berekening zou worden gemaakt over verschillende beleggingscategorieën bij het hanteren van deze aanpak. Hierom is er gekozen om voor deze rapportagecyclus gebruik te maken van het kwartaalgemiddelde van de waarde van de belegging in een onderneming. Mogelijke verdere verfijning van deze methodiek zal worden onderzocht voor de eerstvolgende rapportagecyclus.

Engagementbeleid (artikel 8)

Naast het uitsluitingenbeleid en de initiële due diligence gebruikt PGGM haar invloed als aandeelhouder om de ontwikkelingen van de bedrijven in haar portefeuille voortdurend te monitoren en waar nodig verbeteringen aan te brengen op het gebied van ESG. Dit doen wij door het gesprek (dialoog) aan te gaan, door vooraf gedefinieerde verbeteringen op het gebied van ESG door te voeren (engagement), door gebruik te maken van ons stemrecht en in uiterste gevallen door te procederen.

PGGM voert als fiduciair manager en uitvoeringsorganisatie engagement namens haar klanten. Niet alleen om bedrijven beter te laten renderen, maar ook om ze aan te sporen verder te verduurzamen. Dit kan via engagement, via het voeren van juridische procedures maar bijvoorbeeld ook via het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen. PGGM brengt ieder jaar namens haar klanten een stem uit op aandeelhoudersvergaderingen. Daarbij wordt samengewerkt met andere aandeelhouders.

De stemrichtlijnen die PGGM volgt zijn afgeleid van het beleid van haar klanten. Deze stemrichtlijnen zijn gepubliceerd op de website. De klanten van PGGM zijn eindverantwoordelijk voor de opzet, werking en evaluatie van het stembeleid en ontvangen daartoe rapportages van PGGM met informatie betreffende de uitvoering. PGGM rapporteert publiekelijk over de invulling van het stembeleid via jaarverslagen en een publiekelijke website via welke alle steminstructies inzichtelijk zijn.

Actief en betrokken aandeelhouderschap

Om de doelstellingen van actief en betrokken aandeelhouderschap namens onze klanten te bevorderen, streven wij ernaar samen te werken met andere, gelijkgestemde, institutionele beleggers en te communiceren met andere belanghebbenden in de onderneming, in lijn met de door PGGM onderschreven Nederlandse Stewardship Code en waar van toepassing. We zijn betrokken bij een groot aantal verschillende internationale samenwerkingsverbanden, als deelnemer of als lid, waaronder UNPRI, Eumedion, de Asian Corporate Governance Association, Climate Action 100+, Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC) of het Platform Living Wage (PLW) en committeren we ons ook aan relevante standaarden zoals het Klimaatakkoord en het IMVB (internationaal convenant verantwoord beleggen).

Dialoog en betrokkenheid

PGGM streeft ernaar om met ondernemingen in de beleggingsportefeuille of marktpartijen een constructieve dialoog aan te gaan over hun beleid of activiteiten en vooraf gedefinieerde verbeteringen op het gebied van ESG (engagement) door te voeren. Hiermee beoogt PGGM eventuele negatieve effecten van beleggingen in de portefeuille op duurzaamheidsfactoren te voorkomen, te mitigeren en op te lossen (zoals toegelicht onder Due Diligence). Wij baseren ons daarbij op normen als Global compact, het IMVB-convenant en de OESO-richtlijnen voor multinationals als leidraad. Waar nodig communiceren we met relevante stakeholders.

Stemmen

PGGM is voornemens te stemmen op elke aandeelhoudersvergadering en op alle agendapunten die betrekking hebben op elk bedrijf waarin we beleggen. De belangrijkste onderwerpen op het gebied van strategie, financiële en niet-financiële prestaties en risico's, de kapitaalstructuur, de sociale en ecologische effecten en corporate governance onderwerpen komen daar aan de orde. Onze visie op de gebruikelijke agendapunten tijdens een aandeelhoudersvergadering is terug te vinden in onze stemrichtlijnen (Richtlijnen voor stemmen bij volmacht, te vinden op onze website). ESG-factoren vormen een van de aandachtspunten in deze richtlijnen. We stemmen ook af met andere institutionele beleggers en passen waar nodig stemmen op afstand (proxy-voting) toe. Ook worden informatie en meningen gedeeld met andere institutionele beleggers om partijen die op dezelfde golflengte zitten te activeren.

De afdeling Verantwoord Beleggen is eindverantwoordelijk voor de wijze waarop er gestemd wordt en kan deze taak onbelast vervullen.

Juridische procedures

PGGM is proactief bij het onderzoeken van gebeurtenissen die hebben geleid tot schade voor opdrachtgevers door wangedrag namens beursgenoteerde ondernemingen. Indien nodig beoordelen we gebeurtenissen op juridische gegrondheid te (laten) checken en zullen ons naar aanleiding daarvan inzetten voor schadevergoeding.

PGGM heeft interne systemen ingericht waarmee zij wereldwijd kan monitoren waar eventueel in het belang van haar cliënten geprocedeerd kan worden. PGGM zal die mogelijkheden onderzoeken en haar cliënten gemotiveerd adviseren over het al dan niet in welke hoedanigheid betrekken van deze procedure.

Een uitgebreide beschrijving van de manier waarop wij de dialoog aangaan, hoe wij het stemmen aanpakken en onze betrokkenheid bij juridische procedures is opgenomen in de stemrichtlijnen, zie hiervoor onze website

Verwijzingen naar internationale normen (artikel 9)

Als wereldwijde belegger heeft PGGM belang bij internationale standaardisatie van duurzaamheidsnormen. Daarom zetten wij ons actief in voor harmonisatie en samenwerkingen op het gebied van klimaat, biodiversiteit, mensenrechten en verantwoorde ketens.

Het Nederlandse IMVB convenant, de OESO-richtlijn en UN Global Compact

PGGM vindt het belangrijk dat de bedrijven waarin we beleggen zich committeren aan de OESO richtlijn voor multinationale ondernemingen en de UN Global Compact. In dit kader heeft PFZW zich gecommitteerd aan het Nederlandse IMVB convenant. Ten behoeve van de implementatie van dit beleid screent PGGM de gehele portefeuille op basis van criteria in relatie tot de UN Global Compact en de OESO normen. We hanteren hierbij een aantal uitgangspunten:

- PGGM belegt niet in bedrijven die wij op basis van onze data provider aanmerken als zeer ernstige schender van de OESO normen.
- PGGM kunnen beleggen in bedrijven die wij op basis van onze data provider aanmerken als ernstige schender van de OESO normen. In al die gevallen voert PGGM actief dialoog gericht op erkenning van incidenten, herstel en verhaal en het voorkomen van toekomstige incidenten. Bij dit dialoog maakt PGGM ook actief gebruik van haar stemrecht als aandeelhouder.
- We implementeren de UN CG / OESO screen op basis van incident reports. PGGM implementeert een actieve screen op UN GC en OESO normen. Voor publieke markten wordt data van Sustainalytics gehanteerd, voor private markten wordt de data van RepRisk gehanteerd. Aan de hand van deze data worden bedrijven geïdentificeerd die worden uitgesloten. (zie voor beschrijving hierboven)

Klimaatrisico's

In 2022 heeft PGGM een eerste verkenning gedaan van klimaatrisico's in de portefeuille. Deze inzichten zijn scenario agnostisch: afhankelijk van het scenario manifesteert het fysiek of transitie risico zich. In 2023 vindt hier een verdere verdieping op plaats. Hierbij zullen verschillende scenario's worden onderzocht, waaronder in ieder geval een Disorderly Transition scenario en Orderly Transition scenario.

Daarnaast heeft PGGM een kwalitatieve analyse gedaan naar de impact van klimaatrisico's op verschillende beleggingscategorieën. Daarbij zijn verschillende kenmerken van de beleggingscategorieën meegewogen zoals de risicograad, liquiditeit en mate van diversificatie.

De conclusie van de kwalitatieve analyse was dat de staatsobligatieportefeuille naar verwachting weinig impact van fysieke en transitierisico's zal ondervinden terwijl de gevoeligheid van de gevoeligheid van de categorieën infrastructuur (transitierisico's en fysieke risico's) en insurance (fysieke risico's) relatief hoog is. In 2023, zal PGGM verdere stappen maken met het kwantificeren van klimaatrisico's.

Platform Living Wage Financials (gerelateerd aan additionele indicator #14)

Het verdienen van een leefbaar loon of inkomen is een mensenrecht. Een leefbaar loon of inkomen moet voorzien in elementen van een behoorlijke levensstandaard, zoals voedsel,

water, huisvesting, onderwijs, gezondheidszorg, vervoer, kleding en andere essentiële behoeften, waaronder voorzieningen voor onverwachte gebeurtenissen. In veel landen is een dergelijke vergoeding hoger dan het wettelijk vereiste minimumloon. Daarom vragen wij bedrijven om in hun eigen activiteiten en in hun toeleveringsketens medeverantwoordelijk te zijn voor het bevorderen van leefbare lonen en inkomens.

Als lid van het Platform Living Wage Financials (PLWF) zet PGGM zich samen met gelijkgestemde branchegeenoten collectief in. Door de jaren heen heeft het platform een aantal ondernemingen in de kleding-, landbouw- en voedselsector geëvalueerd, die een grote impact hebben op leefbaar loon en leefbaar inkomen. Hoewel de beoordelingsmethode per sector verschilt, streeft PLWF's engagement naar verbetering van beleid, betrokkenheid van belanghebbenden, effectbeoordeling, actieplan, het volgen van prestaties en herstel in relatie tot leefbaar loon en inkomen. PGGM neemt de beoordelingsresultaten mee in haar stembesluiten.

Finance for Biodiversity Pledge (indicator #7)

Om de complexe uitdaging van natuurverlies aan te gaan heeft de vermogensbeheerder van PGGM de Finance for Biodiversity Pledge ondertekend en zich in 2022 aangesloten bij de bijbehorende stichting. Dit is een formele verbintenis om 1) samen te werken en kennis te delen, 2) samen te werken met ondernemingen, 3) de impact te beoordelen, 4) doelen te stellen en 5) vóór 2025 publiekelijk te rapporteren over de voortgang. Hoewel de samenwerking die uit het initiatief moet voortvloeien nog in ontwikkeling is, hebben PFZW en PGGM in hun engagement met ondernemingen waarin wordt geïnvesteerd al enkele stappen gezet om vooruitgang te boeken op dit gebied.

Satellite-based engagement towards zero deforestation (gerelateerd aan indicator #7)

In 2021 is PGGM toegetreden tot de coalitie van beleggers "Satellite-based engagement towards zero deforestation". In dit samenwerkingsverband gaan wij de dialoog aan met ondernemingen om ontbossingsgevallen die door satellietdetectie zijn gevonden aan te pakken en op te roepen tot preventieve maatregelen voor ontbossing. Het doel is om de overgang naar ontbossingsvrije toeleveringsketens te versnellen.

Valuing Water Finance Initiative (gerelateerd aan indicator #8)

Sinds augustus 2022 neemt PGGM deel aan het Valuing Water Finance Initiative, een samenwerkingsverband waarbij de NGO CeresERES beleggers ondersteunt bij het betrekken van ondernemingen met een grote watervoetafdruk om water als financieel risico te waarderen en ernaar te handelen en de noodzakelijke grootschalige verandering te stimuleren om watersystemen beter te beschermen.

Historische vergelijking

Een historische vergelijking zal in de loop van 2024 worden toegevoegd wanneer in deze verklaring gerapporteerd is over meer dan een referentieperiode.

Historische vergelijking (artikel 10)

Een historische vergelijking zal in de loop van 2024 worden toegevoegd wanneer in deze verklaring gerapporteerd is over meer dan een referentieperiode.